

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Katedra finančního práva a národního
hospodářství

Veřejné finance a fiskální právo

Veřejné finance a veřejné statky

Doporučená literatura

- MRKÝVKA, Petr, Ivana PAŘÍZKOVÁ a Eva TOMÁŠKOVÁ. Veřejné finance a fiskální právo. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 164 s. učebnice - č.505. ISBN 978-80-210-6083-8.
- TOMÁŠKOVÁ, Eva a Ivana PAŘÍZKOVÁ. Veřejné finance – ekonomické souvislosti. 1. dotisk 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. 136 s. ISBN 978-80-210-7749-2.
- Pařízková, Ivana. Finanční právo : finance územní samosprávy : multimediální učební text. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2005. 116 s. (Edice multimediálních pomůcek PrF MU ; č. 10). ISBN 802103601X.
- Mrkývka, Petr - Pařízková, Ivana - Radvan, Michal - Šramková, Dana - Foltas, Tomáš - Nováková, Petra. Finanční právo a finanční správa. 1. díl. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2004. 404 s. (Edice učebnic PrF MU v Brně ; č. 354). ISBN 80-210-3578-1
- Peková, J. Veřejné finance - úvod do problematiky. 2. vyd. Praha : ASPI, a. s., 2005.
- Tomášková, E. Veřejné finance. Brno : Masarykova univerzita, 2006.

Požadavky k ukončení kolokvia

- **Forma:** písenná
- **Délka:** 30 minut

Osnova přednášek

- 9. 10. Veřejné finance a veřejné statky - Tomášková
- 16. 10. Rozpočtová soustava, veřejný rozpočet - Tomášková
- 23. 10. Rozpočtové právo - Pařízková
- 30. 10. Rozpočtový proces - Pařízková
- 6. 11. Rozpočtová kontrola - Pařízková
- 13. 11. Státní rozpočet - Tomášková
- 20. 11. Rozpočtové právo ÚSC - Pařízková
- 27. 11. Fiskální politika - Tomášková
- 4. 12. ÚSC – hospodaření - Pařízková
- 11. 12. Důchodový systém - Tomášková
- 18. 12. ÚSC – rozpočtový proces - Pařízková
- 8. 1. Kolokvium – 1. pokus - Pařízková
- 15. 1. Kolokvium – oprava - Tomášková

OSNOVA PREDNÁŠKY

Veřejné finance a veřejné statky

- Pojem veřejné finance,
- příčiny selhání trhu a státních zásahů,
- netržní činnosti státu,
- příčiny selhání státu,
- veřejný sektor,
- veřejný statek.

Pojem veřejné finance

- „Pojem sloužící k označení **specifických vztahů a operací probíhajících** v rámci ekonomického systému mezi autoritami tzv. veřejné správy na straně jedné a ostatními subjekty na straně druhé.“

(Hamerníková, 2002)

- „Veřejné finance zkoumají **působení finančních nástrojů (např. daní) a veřejných výdajů** na individuální chování a rozhodování o alokaci zdrojů. Současně je zkoumána efektivnost využívání finančních nástrojů státních zásahů.“

(Peková, 2005)

Současný pohled na veřejné finance

- Má stát přebírat část suverenity racionálně uvažujících a chovajících se subjektů?
- Bude stát schopen poskytnout těmto subjektům určité užitky?
- Rozsah veřejného sektoru – kolektivismus x individualismus.
- Podle toho se rozhoduje:
  - jak velká část statků se bude rozdělovat
  - jak velká bude redistribuce důchodů a bohatství
  - jak velký objem prostředků bude z výše uvedených důvodů odčerpán ze soukromého sektoru do veřejného

Tržní selhání

- Mikroekonomické příčiny
- Makroekonomické příčiny
- Mimoekonomické příčiny

Mikroekonomické příčiny

- Nedokonalá konkurence
  - Přirozený monopol
  - Administrativní monopol
- Nedostatek informací
- Existence veřejných statků
- Existence externalit
  - Pozitivní
  - Negativní
  - Reciproční

Makroekonomické příčiny

- Nedostatečné využívání zdrojů

Hlavní cíle hospodářské politiky:

- ekonomický růst
- nízká nezaměstnanost
- stabilní cenová hladina
- stabilní zahraniční politika

Magický čtyřúhelník

Mimoekonomické příčiny

- Zmírnění nerovností mezi subjekty
- Zvýšení kvality lidského potenciálu
- Uchování, příp. zvýšení kvality životního prostředí

Netržní činnost státu

- Legislativní
- Alokační
  - důsledek mikroekonomických příčin tržního selhání
  - efektivně alokovat finanční prostředky
- Redistribuční
  - důsledek mikroekonomických příčin tržního selhání
  - spravedlivě rozdělit finanční prostředky
    - nepřímo prostřednictvím progresivních daní
    - vyšším zdaněním některého zboží
    - přímo prostřednictvím adresných peněžních transferů
- Regulační
- Stabilizační
  - důsledek makroekonomických příčin selhání trhu

Příčiny selhání státu

- obtížnost předvídání důsledků státních zásahů na soukromý sektor
- omezené informace potřebné pro rozhodování o určitém typu státního zásahu
- realizační zpoždění státního zásahu
- obtížnost kontroly činnosti státní správy
- byrokratický aparát, jež má snahu se rozpínat
- problematický výběr nejvhodnějšího řešení z alternativních návrhů
- vliv zájmových skupin na veřejné rozhodování
- politický vliv atd.

VY JSTE Z TĚCH REPORTÉRŮ BEZ HRANIC? JE MI LÍTO, ALE KORUPCE BEZ HRANIC
MÁ PODSTATNĚ VLIVNĚJŠÍ LOBBY...

Veřejný sektor (1)

- Definice veřejného sektoru:
  - zahrnuje instituce a organizace zabývající se činnostmi, které nejsou předmětem zájmu subjektů soukromého sektoru, nebo redistribucí
  - jsou úplně či částečně financovány z veřejných prostředků
  - jsou spjaty s fiskálním systémem a rozpočtovou soustavou
- Poslání veřejného sektoru:
  - předcházet důsledkům selhání trhu,
  - řešit důsledky selhání trhu v ekonomickém růstu a sociálním rozvoji.

Veřejný sektor (2)

- **Veřejný sektor se zabývá:**
  - vymezením argumentů pro rozvoj a uplatnění ekonomické úlohy státu,
  - hlavními oblastmi činnosti veřejného sektoru,
  - analýzou a rozбором specifik výsledných produktů veřejného sektoru,
  - efektivitou činností institucí ve veřejném sektoru.
- **Velikost veřejného sektoru:**
  - v ČR je cca 46 % veřejných výdajů / HDP
- **Současné trendy:**
  - Dekoncentrace – rozdělování kompetencí v rámci jednoho subjektu veřejné správy (státu),
  - Decentralizace – přesun kompetencí ze státu na jiný subjekt veřejné správy
  - deetizace

Veřejný sektor x veřejné finance

- Úkol veřejného sektoru:
  - zajistit potřebné veřejné statky,
  - vytvářet podmínky pro fungování soukromého sektoru.
- Úkol veřejných financí:
  - zabezpečení potřebných finančních prostředků a zajištění efektivity jejich použití,
  - profinancování různých transferů,
  - stimulace ekonomických subjektů k určitému chování.

Specifika veřejného sektoru (1)

- způsob financování veřejných institucí (veřejnými prostředky)
- charakter vlastnictví těchto institucí
- způsob rozhodování a specifikum managementu těchto organizací
- specifický způsob poskytování produktů tohoto sektoru spotřebitelům
- zaměření jeho činnosti a aktivit na realizaci cílů a produkcí, které nejsou předmětem zájmu soukromého sektoru
- způsob kontroly činnosti veřejného sektoru

Specifika veřejného sektoru (2)

- nelze vždy použít velikost zisku jako kritérium úspěšnosti
- objektivní potřeby a výsledky veřejného sektoru se obtížně definují
- efektivnost vložených prostředků se projevuje se značným časovým zpožděním, často je obtížně měřitelná a vyjádřitelná
- projevuje se přirozená tendence k neefektivnosti (narůstání úřednického aparátu)
- snaha výkonných orgánů a administrativních pracovníků maximalizovat svůj užitek
- „neprofesionalita“ rozhodování o alokaci zdrojů

Některá členění statků

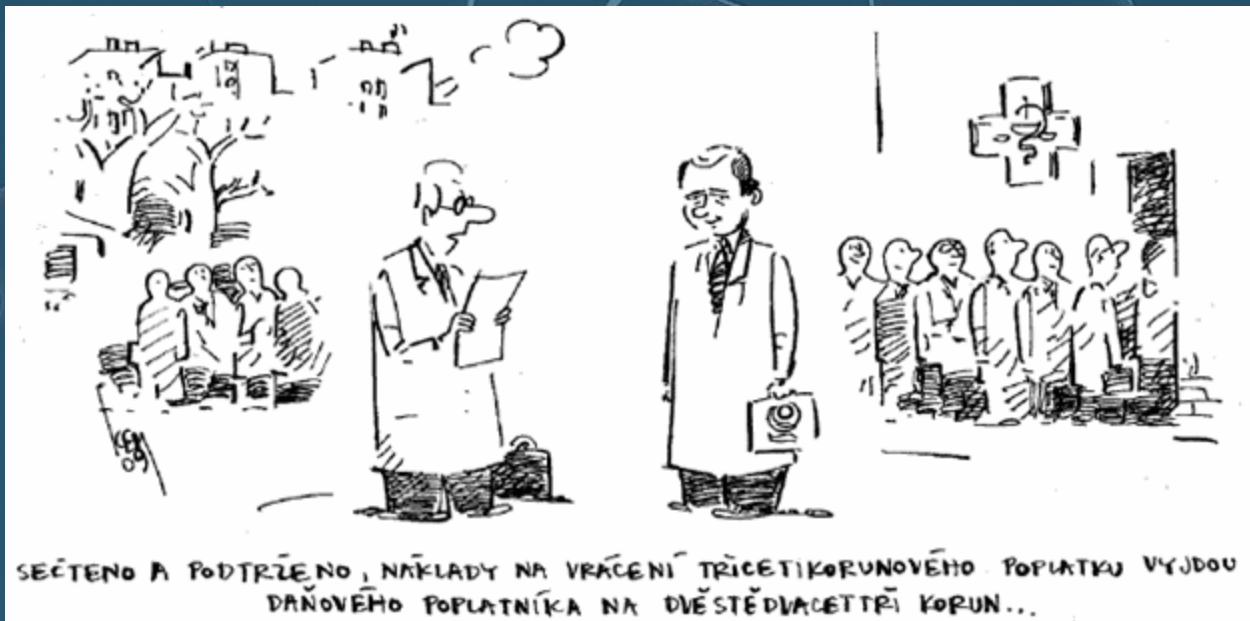
- ***dle charakteru statků***
  - volné statky
  - ekonomické statky
- ***podle způsobu rozhodování***
  - soukromé statky
  - veřejné statky
- ***z ekonomického hlediska***
  - čisté soukromé statky
  - čistě kolektivní statky (nelze určit přesný podíl jednotlivce na spotřebě tohoto statku, nedělitelná kvalita, nulové mezní náklady)
  - smíšené kolektivní statky (lze vyloučit jedince ze spotřeby)
    - fakultativní
    - přikázaná státem tzv. upřednostněné veřejné statky

Veřejné statky

- Nejčastější chyby v definování:
  - Veřejné = veřejná produkce a veřejné financování produkce
  - Jsou poskytovány zdarma
  - Veřejný sektor je při produkci veřejných statků vždy neefektivní
- Veřejné statky jsou spojeny s:
  - nerivalitou spotřebitelů
  - nedostupností preferencí
  - výskytem „černého pasažéra“ (transakční náklady)

Způsoby zabezpečování veřejných statků

- ve veřejném sektoru
- veřejnou zakázkou u soukromého sektoru
- společná participace veřejného a soukromého sektoru

Kritéria pro rozhodování o způsobu zabezpečení veř. statků

- Objem vynakládaných finančních prostředků z veřejných rozpočtů
- Užitek obyvatel

Děkuji za Vaši pozornost. 😊

